Euronest parlamentinės asamblėjos rezoliucija dėl kovos su neoficialiu ir nedeklaruojamu darbu ir samdomųjų darbuotojų socialinės apsaugos skatinimo Europos Sąjungoje ir Rytų šalyse partnerėse

(2018/C 343/04)

EURONEST PARLAMENTINĖ ASAMBLĖJA,

— atsižvelgdama į Europos Sąjungos ir atitinkamai Moldovos, Gruzijos ir Ukrainos asociacijos susitarimus, visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimą su Armėnija ir ypač į šių susitarimų skyrius dėl prekybos ir darnaus vystymosi ir dėl darbo, socialinės politikos ir lygių galimybių,

— atsižvelgdama į Europos Sąjungos sutartį (ES sutartį), ypač į jos preambulę ir į 3 bei 6 straipsnius,

— atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), ypač į jos 6, 9, 145, 151, 152, 153, 154, 156, 159 ir 168 straipsnius,

— atsižvelgdama į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją,

— atsižvelgdama į Europos žmogaus teisių konvenciją,

— atsižvelgdama į 1996 m. gegužės 3 d. Europos socialinę chartiją, ypač į jos I dalį ir II dalies 3 straipsnį,

— atsižvelgdama į 1964 m. Europos socialinės apsaugos kodeksą ir 1990 m. peržiūrėtą kodeksą,

— atsižvelgdama 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo ([1]) ir Europos socialinės apsaugos konvenciją (ETS Nr. 078),

— atsižvelgdama į 2017 m. lapkričio mėn. paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį ir 2017 m. sausio 19 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl Europos socialinių teisių ramsčio ([2]),

— atsižvelgdama į Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvenciją ir rekomendacijas Nr. 81, 102, 129, 155, 187, 197, 202 ir 204 ir jos deramo darbo darbotvarkę,

— atsižvelgdama į 2017 m. lapkričio 24 d. Rytų partnerystės aukščiausiojo lygio susitikime Briuselyje priimtą bendrą deklaraciją ir 20 konkrečių tikslų, kuriuos siekiama įgyvendinti iki 2020 m., ir priimtą ir prie šios deklaracijos pridėtą pakeistą struktūrą,

A. kadangi pagal ES sutarties 3 straipsnį Europos Sąjungos tikslas yra veikti dėl Europos darnaus vystymosi, siekiant visiško užimtumo ir socialinės pažangos, taip pat aukšto lygio aplinkos apsaugos ir aplinkos kokybės gerinimo; kadangi reaguodama į tai, kad atsiranda vis daugiau iššūkių socialinės apsaugos ir ES piliečių apsaugos srityse, ES paskelbė Europos socialinių teisių ramstį; kadangi galioja ES socialinis *acquis*, pagrįstas įvairiomis nacionalinio, ES ir tarptautinio lygmens teisinėmis priemonėmis, visų pirma TDO ir Europos Tarybos konvencijomis, kurių nuostatos paprastai apima teises, iš esmės susijusias su darbo sutartimis, darbo sąlygomis ar prieiga prie gerovės;

B. kadangi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija išvardija itin svarbias darbuotojams, kurie persikelia iš vienos ES valstybės narės į kitą arba atvyksta į Europos Sąjungą, teises, visų pirma teisę į žmogaus orumą (1 straipsnis), vergijos ir priverčiamojo darbo uždraudimą (5 straipsnis), laisvę pasirinkti profesiją ir teisę dirbti (15 straipsnis), nediskriminavimą (21 straipsnis), darbuotojų teisę į informavimą ir konsultavimąsi (27 straipsnis), teisę į kolektyvines derybas ir veiksmus (28 straipsnis), teisę naudotis įdarbinimo tarnybų paslaugomis (29 straipsnis), apsaugą nepagrįsto atleidimo iš darbo atveju (30 straipsnis), teisę į tinkamas ir teisingas darbo sąlygas (31 straipsnis), vaikų darbo uždraudimą ir jaunų žmonių apsaugą darbe (32 straipsnis), teisę į socialinę apsaugą ir socialinę paramą (34 straipsnis), teisę į sveikatos priežiūrą (35 straipsnis) ir teisę į veiksmingą gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą (47 straipsnis);

C. kadangi nėra jokio privalomo mechanizmo, kuriuo naudodamosi atitinkamos ES valstybių narių valdžios institucijos galėtų vykdyti tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir spręsti su nedeklaruojamu darbu susijusius klausimus; kadangi 2016 m. gegužę įkurta nedeklaruojamo darbo problemą sprendžianti Europos platforma (nedeklaruojamo darbo platforma), kuria siekiama keistis geriausia praktika ir informacija šiuo klausimu ir skatinti valstybių narių bendradarbiavimą;

([1]) OL L 166, 2004 4 30, p. 1.
([2]) Priimti tekstai, P8_TA(2017)0010.

D. kadangi Komisija pasiūlė naują direktyvą dėl skaidrių ir nuspėjamų darbo sąlygų;

E. kadangi Komisija pateikė pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų galimybių naudotis socialine apsauga;

F. kadangi Komisija paskelbė įkurianti Europos darbo instituciją, kuri užtikrins ES taisyklių dėl darbo jėgos judumo taikymą; kadangi ji taip pat paskelbė planus įvesti Europos socialinio draudimo numerį;

G. kadangi Europos kaimynystės politika ir visų pirma išsami ir visapusiška laisvosios prekybos erdvė (IVLPE) su Gruzija, Moldovos Respublika ir Ukraina ir bevizis kelionių režimas turi didelį poveikį darbo rinkai ir samdomųjų darbuotojų ES valstybėse narėse ir Rytų partnerystės šalyse socialinėms sąlygoms; kadangi tarpvalstybiniam verslui reikia, kad, siekiant užtikrinti esamų teisės aktų įgyvendinimą, būtų bendradarbiaujama tarp nacionalinių darbo rinkos stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo institucijų;

H. kadangi dėl nedarbo, korupcijos bei blogo valdymo ir smurtinių konfliktų ES kaimynystėje žmonės priversti palikti namus ir ieškoti darbo ten, kur gali jį rasti, įskaitant užsienio šalis; kadangi labiau tikėtina, kad nedeklaruojamą darbą dirbančiais asmenimis, kuriems netaikoma socialinė apsauga, taps pabėgėliai ir imigrantai, kurie dažnai samdomi nekvalifikuotiems darbams; kadangi pabėgėliai ir migrantai, ypač moterys, yra pažeidžiamiausios grupės darbo rinkoje ir visoje visuomenėje;

I. kadangi pasaulinė finansų ir ekonomikos krizė ir ES valstybių narių ir Rytų partnerystės šalių pertvarkymo procesai turėjo reikšmingų socialinių padarinių – nuo jaunimo ir ilgalaikio nedarbo iki augančios nelygybės bei skurdo; kadangi šie pokyčiai, kurie dažnai yra griežtų taupymo priemonių šalutinis produktas, tapo daugelio pasikeitimų ES valstybių narių ir kaimyninių šalių socialinėse apsaugos sistemose priežastimi, o dėl to suprastėjo standartai, be kita ko, sveikatos priežiūros ir pensijų srityse; kadangi reglamentavimo panaikinimo ir liberalizavimo priežastimi tapusios darbo kodekso reformos nesumažino neoficialios ekonomikos masto;

J. kadangi nedeklaruojamas darbas dažnai yra tarpvalstybinio pobūdžio; kadangi nedeklaruojamo darbo pobūdis įvairiose valstybėse gali skirtis, priklausomai nuo ekonominio, administracinio ir socialinio konteksto; kadangi nacionaliniai teisės aktai dėl nedeklaruojamo darbo ir nacionaliniu lygmeniu vartojamos apibrėžtys skirtingose šalyse yra skirtingos; kadangi priemonės, skirtos nedeklaruojamo darbo problemai spręsti, turėtų būti atitinkamai pritaikytos, kad būtų atsižvelgta į tuos skirtumus;

K. kadangi galimybė rasti nedeklaruojamo darbo yra pagrindinis traukos veiksnys, skatinantis nelegalią imigraciją; kadangi gyventojams, turintiems laikiną ar nereguliuojamą statusą ir paprastai nepatenkantiems į socialinės apsaugos sistemos aprėptį, dažnai siūlomas nedeklaruojamas darbas socialiai nepriimtinomis sąlygomis, pažeidžiant sveikatos ir saugos reglamentus ar nacionalines kolektyvines sutartis;

L. kadangi darbo rinkos ir visuomenės vystosi tiek ES valstybėse narėse, tiek Rytų partnerystės šalyse, o dėl skaitmeninės revoliucijos, besikeičiančių darbo modelių ir demografinių pokyčių kyla didelių iššūkių, kurie darbo rinkai sukuria naujų galimybių ir problemų;

M. kadangi nepaisant to, kad pagal ES ir ES valstybių narių teisę didelio išnaudojimo darbe formos laikomos nusikaltimais, esama atvejų, kai išnaudojimas namų ūkio sektoriuje (pavyzdžiui, kai teikiamos valymo ir vaikų ar senyvo amžiaus žmonių priežiūros paslaugos) yra toleruojamas;

Bendrosios pastabos

1. pabrėžia, kad kova su nedeklaruojamu darbu ir priemonės, reikalingos socialinei apsaugai užtikrinti, yra rimtas bendras uždavinys ES valstybėms narėms ir Rytų partnerystės šalims ir todėl turėtų tapti bendrų pastangų ir bendradarbiavimo objektu;

2. pripažįsta, kad nedeklaruojamas darbas yra sudėtingas ir daug pastangų reikalaujantis iššūkis, ypač šalyse, kuriose sunkias socialines ir ekonomines sąlygas rodo aukštas nedarbo lygis, plačiai paplitęs skurdas ir socialinė atskirtis, prasta verslo aplinka ir fiskalinių galimybių trūkumas; vis dėlto pabrėžia, kad nedeklaruojamas darbas turi rimtų pasekmių visuomenėms apskritai, įskaitant prarastas nacionalinių mokesčių institucijų pajamas, žalą socialinės paramos finansavimui ir paskirstymui, nesaugias darbo sąlygas ir sisteminę riziką, susijusią su pagrindinių darbuotojų teisių pažeidimais, kolektyvinio atstovavimo trūkumą ir nesąžiningą konkurenciją tarp įmonių; todėl pabrėžia, jog tam, kad būtų palengvintas perėjimas nuo neformalios prie formalios ekonomikos, reikalingos nuoseklios ir integruotos nacionalinės strategijos ir tarptautinis bendradarbiavimas;

3. todėl apgailestauja, kad pagal Rytų partnerystės politiką iki šiol nebuvo skiriama daug dėmesio sudėtingai problemų visumai, siejamai su nedeklaruojamu darbu, perėjimu nuo neformalių prie formalių ekonomikos ir darbo ir su darbuotojų socialine apsauga;

4. atkreipia dėmesį į tai, kad viešojo administravimo ir teismų sistemos, kuriomis piliečiai gali pasitikėti, veikia kaip nedeklaruojamo darbo prevencijos priemonės; todėl pabrėžia, kad teisinės valstybės principas, geras valdymas ir korupcijos panaikinimas yra esminiai perėjimo nuo neformalios prie formalios ekonomikos elementai;

5. reiškia susirūpinimą dėl jaunimo nedarbo lygio, nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEET) ES ir Rytų partnerystės šalyse ir jaunimo dalyvavimo šešėlinėje ekonomikoje lygio; pabrėžia, kad valstybės kultūrinį, ekonominį ir socialinį paveldą ateities kartoms perduos būtent jauni žmonės ir kad dėl šios priežasties dabar pirmenybė turėtų būti teikiama darbo vietų jauniems žmonėms kūrimui ir priemonėms, kurios skatintų tuos, kurie dabar dirba nedeklaruojamą darbą, pakeisti jį į oficialų; pabrėžia, kad pagal kitą ES daugiametę finansinę programą (DFP) ir kitą Europos kaimynystės priemonę (EKP), vadovaujantis geriausios praktikos pavyzdžiais, sukauptais įgyvendinant Jaunimo užimtumo iniciatyvą, turėtų būti labiau remiamas jaunimo įdarbinimas oficialiojoje ekonomikoje;

6. skatina sistemos, kurią naudojant Rytų partnerystės šalyse įgytos kvalifikacijos būtų pripažįstamos ES, vystymą;

7. dar kartą pakartoja nedeklaruojamo darbo, įskaitant subrangos veiklą ir tiekimo grandines, netoleravimo politikos svarbą vykdant viešuosius pirkimus ir tarptautinėms finansų įstaigoms (Pasaulio bankui, Tarptautinei finansų korporacijai, Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankui ir Europos investicijų bankui) vykdant skolinimo veiklą;

Trumpalaikės priemonės

8. ragina ES valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis didinti informuotumą apie skubių veiksmų poreikį ir dėti daugiau pastangų sprendžiant nedeklaruojamo darbo problemą, be kita ko, per visuomenės informavimo kampanijas, rengiamas kartu su socialiniais partneriais; ragina Komisiją remti ES valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis užtikrinant veiksmingą informacijos teikimą darbuotojams, įmonėms ir visuomenei apie nedeklaruojamo darbo poveikį ir apie darbuotojų teises, numatytas tarptautinėse darbo normose, įtvirtintose TDO konvencijose, įskaitant skundų teikimo ir apeliacines procedūras; pabrėžia, kad reikia didinti plačiosios visuomenės informuotumą apie tai, kad nedeklaruojamą darbą dirbantys žmonėms gali būti labai išnaudojami, ir skatinti visiško tokių darbuotojų išnaudojimo netoleravimo aplinką, įskaitant privačiuose namų ūkiuose vykdomą išnaudojimą;

9. ragina ES ir Rytų partnerystės šalis, kurios dar to nepadarė, ratifikuoti ir praktiškai remti atitinkamas TDO konvencijas ir rekomendacijas, visų pirma Nr. 94 (dėl darbo išlygų viešųjų pirkimų sutartyse), Nr. 102 (dėl socialinės apsaugos (minimalūs standartai)), Nr. 144 (dėl trišalių konsultacijų), Nr. 155 (dėl profesinės saugos ir sveikatos) ir jos 2002 m. protokolą, Nr. 167 (dėl saugos ir sveikatos statybos pramonėje), Nr. 177 (dėl darbo namuose), Nr. 184 (dėl saugos ir sveikatos žemės ūkyje), Nr. 187 (dėl darbuotojų sveikatos ir saugos programos), Nr. 189 (dėl namų ūkio darbuotojų), Nr. 202 (dėl minimalios socialinės apsaugos), Nr. 204 (dėl perėjimo nuo neoficialios prie oficialios ekonomikos) ir Nr. 205 (dėl užimtumo ir deramo darbo siekiant taikos ir atsparumo);

10. mano, kad daugiau dėmesio turėtų būti skiriama nuostatų, susijusių su „prekybos ir darnaus vystymosi“ ir „darbo, socialinės politikos ir lygių galimybių“ skyriais ES ir Rytų partnerystės dvišaliuose susitarimuose, įgyvendinimui; ragina Komisiją pateikti išsamią informaciją apie atitinkamų asociacijos susitarimų/IVLPE su Moldova, Gruzija ir Ukraina nuostatų taikymą, atsižvelgiant į metines įgyvendinimo ataskaitas, ir apie pažangą įgyvendinant atitinkamas ES ir Armėnijos išsamaus ir tvirtesnio partnerystės susitarimo nuostatas, po šio susitarimo ratifikavimo;

11. ragina, atsižvelgiant į Rytų partnerystės daugiašalę struktūrą, sukurti institucinį bendradarbiavimo mechanizmą, kuriuo būtų sprendžiama nedeklaruojamo darbo problema; rekomenduoja sukurti daugiašalę alternatyvią platformą, pavaldžią Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generaliniam direktoratui, kuria būtų galima Rytų partnerystės institucijoms, įskaitant antrą platformą, teikti informaciją dėl prekybos ir ekonominio bendradarbiavimo socialinių ir darbo aspektų;

12. mano, kad pagal nedeklaruojamo darbo platformos pavyzdį galėtų būti sukurtas mechanizmas, pagrįstas keitimusi geriausia praktika ir duomenų rinkimo tobulinimu; atkreipia dėmesį į tai, kad tokiu mechanizmu turėtų būti sudarytos sąlygos vertinti veiksnius, savybes, priežastis ir aplinkybes, susijusias su neoficialiu ir nedeklaruojamu darbu ir blogomis darbo sąlygomis nacionaliniu ir tarpvalstybiniu lygmenimis, keistis geriausia praktika darbuotojų socialinės apsaugos stiprinimo srityje ir skatinti deramą darbą ir socialinę apsaugą visiems;

13. ragina valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis sudaryti dvišalius susitarimus dėl keitimosi duomenimis ir administracinio bendradarbiavimo tarpvalstybinio nedeklaruojamo darbo srityje; pabrėžia, kad reikia sukurti praktines kovos su organizuotomis tarpvalstybinio nedeklaruojamo darbo formomis ir tinklais priemones;

14. palankiai vertina Europos socialinių teisių ramsčio priėmimą; ragina ES valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis kitame aukšto lygio susitikime surengti diskusiją dėl to, kaip, atsižvelgiant į Europos socialinių teisių ramstį, pritaikyti Rytų partnerystės politiką ir kaip, vadovaujantis 20-ties Europos socialinių teisių ramsčio principų ir socialinių rodiklių suvestine, sukurti bendrą sistemą, padėsiančią analizuoti padėtį užtikrinant pagrindines socialines teises, kaip ilgalaikio tikslo siekiant, kad Rytų partnerystės šalys laikytųsi 20-ties principų;

15. laikosi nuomonės, kad sukurta nedeklaruojamo darbo platforma galima, suburiant ES ir Rytų partnerystės šalių ekspertus, prisidėti skatinant glaudesnį bendradarbiavimą; ragina ES apgalvoti, koks mechanizmas galėtų sudaryti sąlygas valstybėms, kurios nėra ES narės, dalyvauti nedeklaruojamo darbo platformos organizuojamoje veikloje ir iš to gauti naudos;

16. ragina suteikti Rytų partnerystės šalims prieigą prie įdarbinimo ir deramo darbo skatinimo programų;

17. pabrėžia, kad norint apsaugoti darbuotojų teises, užtikrinti sveikatą ir saugą darbe ir kovoti su nesaugia darbo aplinka, užkirsti kelią darbo apsaugos taisyklių pažeidimams ir skatinti sąžiningą ir socialiniu požiūriu atsakingą ekonomikos augimą darbo inspekcija svarbi tokiu mastu, kokiu ji padeda užtikrinti, kad iš tikrųjų būtų mokamas darbo užmokestis ir socialinio draudimo įmokos ir dėl to padidėtų mokestinės pajamos ir įplaukos į socialines sistemas, taip pat užtikrinti, kad darbuotojas galėtų naudotis socialiniu draudimu ligos, nelaimingo atsitikimo darbe, išėjimo į pensiją ir kitais atvejais; apgailestauja, kad dėl griežtų taupymo priemonių ir pereinamųjų procesų darbo inspekcijos buvo susilpnintos ar net panaikintos; ragina visų pirma Rytų partnerystės šalis pakeisti šią tendenciją ir suteikti nacionalinėms darbo inspekcijoms atitinkamą finansavimą, personalą ir mokymą; ragina Komisiją remti tarpvalstybinę mokymo veiklą ir kitas bendradarbiavimo formas tarp nacionalinių darbo inspekciją vykdančių institucijų;

18. pažymi, kad socialinių partnerių vaidmuo daugelyje ES valstybių narių kovojant su nedeklaruojamu darbu yra svarbus; pabrėžia būtinybę stiprinti socialinį dialogą ir socialinių partnerių konsultavimąsi Rytų partnerystės šalyse, siekiant jas įtraukti į darbo sąlygų, darbo standartų ir socialinės apsaugos gerinimą;

19. rekomenduoja ES valstybių narių nacionalinėms valdžios institucijoms skatinti vidaus susivienijimus kovai prieš nedeklaruojamą darbą srityse, kur toks darbas labiausiai paplitęs, tokiose kaip statybos pramonė, transportas, turizmas ir ūkininkavimas;

20. pabrėžia svarbų profesinių sąjungų vaidmenį kovojant su nedeklaruojamu darbu ir saugant nedeklaruojamą darbą dirbančius asmenis, nes profesinės sąjungos paprastai būna pirmosios institucijos, kurios sužino apie problematiškus, nesąžiningus, piktnaudžiavimo ar neteisėtus atvejus; susirūpinusi pažymi, kad Rytų partnerystės šalyse profesinės sąjungos susiduria su sunkumais – nuo asociacijų ir susirinkimų laisvės apribojimų iki trukdymų vesti socialinį dialogą; ragina ES valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis sudaryti sąlygas, reikalingas, kad profesinės sąjungos galėtų veikti, ir ragina Europos Komisiją toliau šias sąjungas remti;

21. ragina ES ir Rytų partnerystės šalių verslo bendruomenės narius prisiimti įmonių socialinę atsakomybę kovojant su nedeklaruojamu darbu, įskaitant nedeklaruojamą darbą tiekimo grandinėse; primena, kad nedeklaruojamas darbas rinkoje sukuria nesąžiningą konkurenciją;

22. palankiai vertina penktos darbo grupės socialinės ir darbo politikos ir socialinių partnerių dialogo klausimais sukūrimą Rytų partnerystės pilietinės visuomenės forume; siūlo, kad ši darbo grupė prisidėtų prie vykstančios diskusijos dėl kovos su nedeklaruojamu darbu, pareikšdama nuomonę apie pilietinės visuomenės vaidmenį;

23. ragina ES skirti dalį pagalbos, kuri pagal finansines priemones pagal DFP po 2020 m. bus suteikiama Rytų partnerystės šalims šiai sudėtingai problemų visumai spręsti, įskaitant institucinį darbo inspekcijos sistemų plėtojimą ir socialinio dialogo bei socialinių partnerių pajėgumų stiprinimą, be kita ko, sektorių lygmeniu, ir pilietinį dialogą bei pilietinės visuomenės organizacijų darbą apskritai;

Ilgalaikės priemonės

24. pabrėžia, kad perėjimas nuo neoficialios prie oficialios ekonomikos turėtų būti platesnės ilgalaikės strategijos, kuria siekiama paspartinti struktūrizuotų darbo vietų kūrimą, pagerinti darbo kokybę ir prieigą prie užimtumo rėmimo, kovoti su darbo jėgos segmentacija ir korupcija, užtikrinti įmokas į biudžetą ir socialines įmokas, plėtoti ar didinti visapusiškas socialinio draudimo išmokas ir, vadovaujantis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) rekomendacija Nr. 202, užtikrinti minimalią socialinę apsaugą, dalis;

25. pabrėžia, jog patirtis rodo, kad tiek galios priversti laikytis esamų teisės aktų suteikimu institucijoms, tiek sukuriant skatinamąsias priemones, kaip, pavyzdžiui, pajamų mokesčio lengvatas ir subsidijų schemas, kuriomis siekiama įteisinti darbą, sėkmingai prisidedama prie perėjimo nuo nedeklaruojamo prie deklaruojamo darbo; ragina ES valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis parengti veiksmų gaires su patikrinamais lyginamaisiais standartais;

26. ragina Rytų partnerystės šalis vystyti nacionalinius pajėgumus tam, kad šios šalys galėtų užkirsti kelią nedeklaruojamam darbui plačiu mastu dalyvaujant suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant socialinius partnerius ir NVO, ir su tokiu darbu kovoti;

27. pabrėžia, kad nedeklaruojamo darbo patrauklumą galima veiksmingai sumažinti sukuriant skaidrias mokesčių ir valstybinės socialinės apsaugos sistemas, kurios būtų prieinamos ir patrauklios; ragina ES valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis parengti nacionalines strategijas, kuriomis būtų siekiama visapusiškų socialinės apsaugos sistemų, vadovaujantis TDO rekomendacija Nr. 202 dėl minimalios socialinės apsaugos ir konvencija Nr. 102 dėl socialinės apsaugos, tam, kad būtų padidinta šios apsaugos aprėptis įtraukiant neformaliojoje ekonomikoje dalyvaujančių gyventojų dalį, kuri šiuo metu nėra įtraukta, ir kad būtų atitinkamai sprendžiama nedeklaruojamo darbo problema;

28. ragina ES valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis sudaryti dvišalius susitarimus, ypač šalių, kuriose dideli emigracijos ir imigracijos srautai, kurie galiausiai ir sukuria nedeklaruojamo darbo problemą, atveju;

29. ragina valstybes nares ir Rytų partnerystės šalis parengti bendrą programą dėl socialinės apsaugos koordinavimo, siekiant užtikrinti judžių darbuotojų teisę į socialinę apsaugą;

30. paveda pirmininkams perduoti šią rezoliuciją Europos Parlamento pirmininkui, Tarybai, Komisijai, Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos pirmininko pavaduotojai, Europos išorės veiksmų tarnybai, ES valstybių narių ir Rytų partnerystės šalių Vyriausybėms bei parlamentams.